

Лілія Прудка

кандидат педагогічних наук, викладач кафедри загальної і медичної психології,
Національний медичний університет імені О. О. Богомольця
<https://orcid.org/0000-0002-2545-4290>
prudka1986@ukr.net

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ У МЕДИЧНИХ ПСИХОЛОГІВ

Анотація: У статті проаналізовано експериментальне дослідження професійних якостей у майбутніх медичних психологів. Розглянуто професійні якості, як багатовекторні характеристики особистості що включають в себе: спрямованість особистості (цілі, мотиви, інтереси, потреби); здібності до виконання своїх обов'язків (інтелектуальні, емоційні, організаційні, комунікативні), професійні компетенції (соціально-особистісні, загальнонаукові, інструментальні, загально-професійні, спеціалізовано-професійні) та сформовані на їх основі професійні компетентності (політичні, соціально-політичні, інформаційні, морально-етичні, культурологічні); уміння, що показують здатність особистості приймати самостійні рішення і відповідні дії в непередбачуваних нових ситуаціях, і на основі цього було визначено сукупність критеріїв (ціннісно-смысловий, комунікативний, психологічний, професійний), які дають змогу, визначити рівень сформованості професійних якостей у майбутніх медичних психологів.

Основна увага приділялась таким питанням: усвідомленню особливостей професійної діяльності майбутніми медичними психологами; діагностуванню професійно-важливих якостей.

У процесі проведення експериментального дослідження за допомогою психологічних методик основну увагу було спрямовано на комунікативні та організаційні здібності. Крім того, визначено, що невід'ємною рисою особистості медичного психолога є не лише рефлексія, а й креативність, що проявляється у здатності студента до нестандартного мислення та поведінки, а також до усвідомлення та розвитку професійного і життєвого досвіду. Також визна-

чено таку якість, як відповідальність майбутніх медичних психологів щодо професійної діяльності.

Порівняльна характеристика результатів дослідження майбутніх медичних психологів НМУ імені О.О. Богомольця та Буковинського державного медичного університету представлено у вигляді таблиці. Окрім того серед особистісно-професійних якостей було визначено професійну компетентність, як важливу умову успіху професійної діяльності медичного психолога та показник його можливостей, інтегруючи знання, досвід, особистісні якості, що забезпечують соціальну відповідальність за результати прийнятих рішень.

Проаналізувавши викладені вище представлені результати, зроблено висновок: розвиненість особистісно-професійних якостей майбутніх медичних психологів та їх професійна компетентність важлива для їх професійного становлення.

Крім того, основним для професійного становлення є прийняття майбутніми медичними психологами відповідальності за власний розвиток для подальшої професійної діяльності. Визначено, що розвиток професійних якостей у майбутніх медичних психологів можливо за допомогою правильній організації навчального, але головним при цьому є усвідомлення майбутніми фахівцями особливостей власної майбутньої професії, що забезпечить формуванню професійної компетентності.

Ключові слова: медичний психолог, креативність, відповідальність, креативність, рефлексія, комунікативні здібності, професійна компетентність

Liliia Prudka

Candidate of Pedagogical Sciences, Lecturer at the Department of General and Medical Psychology,
Bogomolets National Medical University
<https://orcid.org/0000-0002-2545-4290>
prudka1986@ukr.net

EXPERIMENTAL STUDY OF FUTURE PROFESSIONAL QUALITIES OF MEDICAL PSYCHOLOGISTS

Summary: The article analyzes the experimental study of professional qualities of future medical psychologists. Considering professional qualities as multi-vector personality characteristics that include: personality orientation (goals, motives, interests, needs); ability to perform their duties (intellectual, emotional, organizational, communicative), professional competencies (socio-personal, general scientific, instrumental, general-professional, specialized-professional) and professional competencies formed on their basis (political, socio-political, informational, moral and ethical, cultural); skills that show the ability of the individual to make independent decisions and appropriate actions in unpredictable new situations, and based on this was determined by a set of criteria (value-semantic, communicative, psychological, professional), which allow, in our opinion, to determine the level of professional qualities future medical psychologists.

The main attention was paid to the following issues: awareness of the peculiarities of the professional activity of future medical psychologists; diagnosing professionally important qualities.

In the process of conducting experimental research using psychological techniques, the main focus was on communicative and organizational skills. In addition, it is determined that an integral feature of the personality of a medical psychologist is not only reflection but also creativity, which is manifested in the student's ability to non-standard thinking and behavior, as well as awareness and development of professional and life

experience. It also defines such a quality as the responsibility of future medical psychologists for professional activities.

Comparative characteristics of the results of the study of future medical psychologists of NMU named after OO Bogomolets and Bukovynian State Medical University are presented in the form of a table. In addition, among the personal and professional qualities, professional competence was identified as an important condition for the success of the professional activity of a medical psychologist and an indicator of his capabilities, integrating knowledge, experience, personal qualities that ensure social responsibility for the results of decisions.

After analyzing the above results, we conclude that the development of personal and professional qualities of future medical psychologists and their professional competence is important for their professional development.

In addition, the main for professional development is the acceptance of future medical psychologists responsibility for their own development for further professional activities. It is determined that the development of professional qualities in future medical psychologists is possible with the right organization of training, but the main thing is the awareness of future professionals of the peculiarities of their future profession, which will ensure the formation of professional competence.

Key words: medical psychologist, creativity, responsibility, creativity, reflection, communicative abilities, professional competence

1. Вступ

У зв'язку з глобалізаційними процесами, підвищується рівень вимог до особистості медичного психолога, тому однією з актуальних проблем у сучасній вищій освіті є професійна підготовка таких фахівців, яка буде спрямована на розвиток їх професійних якостей, які виступають передумовою успішної реалізації професійних

завдань на різних етапі професійного становлення майбутнього фахівця. Все це потребує внесення змін і висування нових вимог і до процесу його професіоналізації, у зв'язку з тим, що у ньому здійснюється розвиток особистісних структур та особлива інтеграція особистісних властивостей та важливих якостей, крім того, формування професійної самосвідомості особистості. Саме тому, вважаємо, що основним є до-

слідження професійних якостей майбутніх медичних психологів.

Мета статті – організація та аналіз експериментального дослідження професійних якостей у майбутніх медичних психологів.

2. Методологія дослідження

Для досягнення мети дослідження використовувалася комплекс таких методів: теоретичний аналіз, синтез, порівняння та зіставлення – для концептуалізації психолого-педагогічної наукової літератури, вивчення нормативно-правових документів у сфері освіти; класифікація і систематизація теоретичних та експериментальних даних, які стосуються вивчення професійних якостей; індукція і дедукція, порівняльний аналіз теоретичних, емпіричних й експериментальних даних, отриманих в результаті застосування методів дослідження, моделювання навчальної діяльності студентів; обсерваційні (тестування та анкетування, педагогічне спостереження) – для визначення рівнів розвитку професійних якостей у майбутніх медичних психологів;

3. Основна частина

Так, аналіз і узагальнення науково-методичної та спеціальної літератури за темою дослідження дозволив систематизувати, критично осмислити та порівняти наукову значущість спеціалізованої інформації з друкованих видань вітчизняних і зарубіжних авторів (Barchii, 2015; Batsylieva, 2017).

Основна увага приділялась таким питанням: усвідомленню особливостей професійної діяльності майбутніми медичними психологами; діагностуванню професійно-важливих якостей.

Експериментальне дослідження професійних якостей у майбутніх медичних психологів проводилися на медико-психологічному факультеті Національного медичного університету імені О. О. Богомольця (127 студентів) та Буковинського державного медичного університету (105 досліджуваних). Загальна кількість респондентів становило 232 особи.

Перший етап дослідження відносився до теоретичного аналізу літератури з досліджуваної проблеми. На цьому етапі опрацьовувалася медична, педагогічна і психологічна література за проблематикою дослідження, зокрема, проаналізовано наукові праці І. Вітенка, Л. Животовської, М. Маркової, А. Скрипнікова, Л. Стукан, О. Чабана. Другий етап включав використання анкетування та психологічних методик з метою визначення мотивації навчання на різних курсах та мотивів професійного становлення та професійних якостей.

Розглядаючи професійні якості, як багатовекторні характеристики особистості що включають в себе: спрямованість особистості (цілі, мотиви, інтереси, потреби); здібності до виконання своїх обов'язків (інтелектуальні, емоційні, організаційні, комунікативні), професійні компетенції (соціально-особистісні, загальнонаукові, інструментальні, загально-професійні, спеціалізовано-професійні) та сформовані на їх основі професійні компетентності (політичні, соціально-політичні, інформаційні, морально-етичні, культурологічні); уміння, що показують здатність особистості приймати самостійні рішення і відповідні дії в непередбачуваних нових ситуаціях, і на основі цього було визначено сукупність критеріїв (ціннісно-смісловий, комунікативний, психологічний, професійний), які дають змогу, на наш погляд, визначити рівень сформованості професійних якостей у майбутніх медичних психологів.

У процесі проведення експериментального дослідження за допомогою психологічних методик основну увагу було спрямовано на комунікативні та організаційні здібності, які мають велике значення для майбутніх медичних психологів, оскільки саме комунікативність синтезує різні елементи світоглядних, моральних, професійних, фізичних і емоційно-вольових якостей особистості психолога, а також спеціальні знання, уміння та навички, які істотно впливають на засоби передавання, використання і зберігання інформації.

Проводячи опитування медичних психологів з різним досвідом роботи виявлено, що нагородження студентами – майбутніми медичними психологами, практичного досвіду є необхідним. Її формування потребує постійного осмислення,

аналізу власної професійної діяльності, вчинків, поведінки; критичний аналіз і визначення шляхів конструктивного вдосконалення їх діяльності відбувається за допомогою професійної рефлексії, на що і була спрямована «Методика вивчення рівня рефлексії».

Невід'ємною рисою особистості медичного психолога є не лише рефлексія, а й креативність, що проявляється у здатності студента до нестандартного мислення та поведінки, а також до усвідомлення та розвитку професійного і життєвого досвіду. Виявлення рівня креативності показано в «Методиці Вартеги «Коло»».

Ефективне провадження будь-якої професійної діяльності потребує не лише рефлексії та креативності, а й емпатії, як «розуміння емоційного стану, проникнення в переживання іншої людини». За допомогою «Методики діагностики рівня емпатичних здібностей В. Бойко» (Rajgorodskij, 2004) виявлено переважність шкал: раціональний та інтуїтивний канали емпатії, що характеризуються спрямованістю уваги, сприйманням і емпатичним мисленням на суть будь-якої іншої людини на її стан, проблеми та поведінку, тобто це спонтанна зацікавленість іншою людиною, яка відкриває люки емоційного та інтуїтивного відображення партнера. Крім того, проявляється здатність респондентів бачити поведінку партнерів (клієнтів), діяти в умовах нестачі висхідної інформації про них, спираючись на досвід, який зберігається в підсвідомості. На рівні інтуїції узагальнюються різні відомості про клієнтів чи партнерів.

На підставі аналізу результатів методики «Мотивація навчання у ВНЗ», з'ясовано, що більшість студентів, які навчаються у вищому навчальному закладі на медико-психологічному факультеті, прагнуть лише отримати диплом про вищу освіту, але не бажають розвиватися і формувати вміння для оволодіння професійною діяльністю.

Звертаючи увагу на мотивацію, рефлексію, креативність, емпатію, комунікативні та організаційні здібності, не можна не відзначити таку якість, як відповідальність майбутніх медичних психологів щодо професійної діяльності.

«Методика визначення відповідальності» М. Осташевої (Rajgorodskij, 2004) дало змогу вивчити домінуючі тенденції становлення різних видів відповідальності та їх співвідношення на

різних курсах навчання студентів. Особлива увага в дослідженні приділялась таким різновидам відповідальності, як дисциплінарна, відповідальність за себе і відповідальність за інших, що є значущим для психолога.

Результати аналізу становлення зазначених видів відповідальності студентів I–VI курсів Національного медичного університету та Буковинського державного медичного університету в процесі оволодіння ними професійними знаннями і практичними вміннями дозволили зробити висновок: «дисциплінарна відповідальність», яка визначає переживання, нормативно-ціннісне ставлення майбутнього медичного психолога до суспільно значущих справ, його позицію щодо виконання запроваджених у вищому навчальному закладі правил і вимог, особливості нормативної поведінки, ступінь самостійності та ініціативи в опануванні знань, умінь та навичок професійної діяльності, перебуває на рівні 45%; «відповідальність за себе», що дозволяє виявити рівень відповідальності студента через його ставлення до доручень, виконання власних обов'язків й розуміння необхідності їх використання в процесі оволодіння майбутньою професією, у міжособистісних взаєминах, має рівень 20%; «відповідальність за іншого», що визначає переживання особистісної причетності майбутнього медичного психолога до долі клієнта, виявляє особливості міжособистісних взаємин студента, його готовність брати на себе відповідальність за дії інших, здатність критично оцінювати як свою поведінку, так і однокурсників, бути відповідальним у професійному просторі «клієнт – медичний психолог», характеризується рівнем 35%. Щодо низького рівня відповідальності, то тут спостерігаються такі тенденції: низький рівень «відповідальності за себе» мають 4,41% студентів, «дисциплінарної відповідальності» – 2,81% і «відповідальності за іншого» – 1,13%.

Найбільша кількість студентів другого та третього курсів мають середній рівень сформованості всіх видів відповідальності: «відповідальність за себе» – 85,45%, «відповідальність за іншого» – 73,43%, «дисциплінарна відповідальність» – 52,12%. Студенти медико-психологічного факультету Національного медичного університету імені О.О. Богомольця 3 та 4 курсів мають високий рі-

вень «дисциплінарної відповідальності» – 84,41%, середній рівень переважає у «відповідальності за інших» – 70,34%, найнижчі показники виявлено за шкалою «відповідальність за себе» – 46%.

Визначені тенденції дають підставу стверджувати, що у студентів третього курсу спеціальності медико-психологічного факультету Національного медичного університету імені О.О. Богомольця серед видів відповідальності найбільш сформованою є «дисциплінарна відповідальність», на другому місці – «відповідальність за іншого» і найменш сформована «відповідальність за себе». Усе це вказує на більш ранній розвиток у генетичному розрізі «дисциплінарної відповідальності» порівняно з іншими видами відповідальності (Yevdokymova, Partenadze, Bida, 2014, p. 62).

На четвертому курсі ієрархія співвідношення високих показників різних видів відповідальності порівняно з попередніми курсами, змінюється. Найбільш вираженою стає «відповідальність за іншого» (36,6%), менш вираженою – «відповідальність за себе» (27,8%), і найменший показник вираженості має «дисциплінарна відповідальність» (23,2%). Досить переконливими є низькі показники, що мають такі значення: «дисциплінарної відповідальності» – 2% студентів і «відповідальності за себе» – 1,2% студентів.

Слід зазначити, що на I курсі немає студентів з низьким рівнем «відповідальності за інших».

Загальними умовами ефективності формування соціальної відповідальності є: надання кожному студенту можливості активної участі у вирішенні всіх питань життя університету; органічний зв'язок суспільно-корисної діяльності студентів з їх моральним вихованням; створення умов для формування у студентства взаємної поваги та відповідальності, здорової громадської думки; взаємодія студентів з функціонуванням структурних підрозділів університету.

Наступною методикою, був «Самоактуалізаційний тест», розроблений Л. Гозманом і М. Крозом (Rajgorodskij, 2004) та вимірював самоактуалізацію за двома базовими (шкалою компетентності у часі і «шкалою підтримки») і 12 додатковими шкалами, що складають 6 блоків – по дві у кожному.

На підставі аналізу отриманих даних можемо зробити висновки, що першою базовою шкалою

є «компетентність у часі», яка, проявляючись на достатньому рівні (65% у майбутніх медичних психологів Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, (68%) у студентів Буковинського державного медичного університету, підтверджує, що, будуючи плани на майбутнє, багато молодих людей не усвідомлюють, що реальне майбутнє – це не майбутнє взагалі, а майбутнє, що певним чином впливає із сьогодення. Загалом досліджувані здатні жити теперішнім, тобто переживати справжній момент свого життя в усій його повноті; відчувають нерозривність минулого, теперішнього і майбутнього, тобто бачать своє життя цілісним.

Результати дослідження свідчать, що майбутні медичні психологи за шкалою «ціннісні орієнтації» мають достатній рівень (58%), підтверджуючи тим самим їх орієнтованість на суспільство, в якому живуть, на його ідеали, норми, правила. Відповідно до настанов суспільства молодь вибудовує свою систему ціннісних орієнтацій, виходячи зі своїх потреб і мотивів, тобто система цінностей та її ієрархія є індивідуальними для кожного студента. Отримані результати, на нашу думку, є закономірними, оскільки майбутній медичний психолог повинен уміти розуміти внутрішній світ іншої людини, її цінності, переконання, що буде неможливим без вказаних цінностей у психолога особисто.

Однак слід зазначити, що студенти - майбутні медичні психологи Національного медичного університету імені О. О. Богомольця мають досить низький рівень за шкалою «гнучкість» (42%), тоді як студенти Буковинського державного медичного університету мають достатній рівень, тобто студенти НМУ імені О.О. Богомольця повільніше реагують на аспекти ситуацій, що змінюються, проявляючи таким чином невелику лабільність. Отримані результати за шкалами «погляд на природу людини» і «синергія», що складають блок концепції людини, свідчать про те, що студенти схильні сприймати природу людини загалом як позитивну, але їх здатність до цілісного сприйняття світу і людей мають низький рівень (58%).

Результати блоку міжособистісної чутливості, який включає шкали «прийняття агресії» і «контактність», показали середній рівень (58%) за шкалою «прийняття агресії» у студентів меди-

ко-психологічного факультету НМУ імені О.О. Богомольця, тоді як студенти Буковинського державного медичного університету – низький рівень (27%), що свідчить про здатність студентів сприймати своє роздратування, гнів та агресивність як природний прояв людської природи.

Найнижчі показники за шкалами «пізнання» та «креативність» отримали медичні психологи НМУ імені О.О. Богомольця, тоді як студенти – майбутні медичні психологи Буковинського державного медичного університету мали достатній рівень цих показників, що можна пояснити інертністю багатьох студентів, їх особистісною трансформацією в умовах сучасного соціуму, які виявляються у втраті або невиразному

усвідомленні власних професійних перспектив після закінчення вищого навчального закладу, надмірному акцентуванню на матеріальному стимулюванні до виконання тієї чи іншої діяльності.

Заміна соціальних та моральних мотивів діяльності матеріальними і виділення матеріальних цілей, намірів, інтересів, прагнень як основних, що зумовлює зміни у структурі особистості майбутнього фахівця і зниження ролі окремих динамічних домінант у її розвитку (творчої, пізнавальної, комунікативної), позначається на формуванні життєвих планів та життєвої позиції майбутніх медичних психологів.

Дані за результатами дослідження за кожною з методик наведено в табл.1.

Таблиця 1 Порівняльна характеристика результатів дослідження майбутніх медичних психологів НМУ імені О.О. Богомольця та Буковинського державного медичного університету

		Майбутні медичні психологи НМУ імені О.О. Богомольця (127 осіб) %			Майбутні медичні психологи Буковинського державного медичного університету (105 осіб)		
		Н	С	В	Н	С	В
КОЗ	Комунікативні	62	11	27	41	21	38
	Організаційні здібності	58	15	27	53	19	34
Рефлексія		62	26	11	59	31	28
Творчість		29	49	22	26	52	22
Емпатія		64	28	8	59	23	18
Набуття знань		47	42	11	55	39	16
Мотивація	Оволодіння Професією	46	38	16	31	44	25
	Отримання диплому	3	15	82	4	12	84

Аналізуючи отримані дані констатуємо: у студентів–майбутніх медичних психологів у двох вищих освітніх медичних закладах виявлено відмінності.

На основі опитування медичних психологів з різним стажем роботи 5, 10, 15 років було визначено, що такі професійно-особистісні якості, як рефлексія, креативність, емпатія та їх емоційний прояв відіграють значну роль у професійному становленні майбутнього фахівця.

Нами досліджено потребнісно-мотиваційні чинники у студентів під час оволодіння професією

та порівняно їх з фахівцями, які вже працюють у цій галузі зі стажем роботи від 5 до 10 років. Для цього розроблено анкету, яка складалася з 12 незакінчених речень, які виражали причини вибору фаху та рівня задоволення цим вибором; мотивації успіху та побудови майбутньої кар'єри; очікувань від професії, а також ставлення студентів до власних проблем і труднощів клієнтів. Основу розробленої нами анкети частково становлять положення подібної анкети для вивчення провідних мотивів професійної діяльності. Відмінністю цієї анкети від означеної є її адаптація

до конкретної професійної діяльності, а також вона не містить запропонованих варіантів відповідей на запитання. Вважаємо, що завдяки такій модифікації можна отримати більш широкий спектр відповідей, а, отже, розширити обсяг отриманої інформації.

Проведене дослідження показало велику різницю отриманих даних про фахівців, які вже працюють, та студентів – майбутніх медичних психологів. Уявлення більшості студентів про свою подальшу професійну діяльність дещо фантазійне, вони всі бачать себе керівниками, директорами, міністрами. Отримані дані ще більше підтверджують думку, що прагнення студентів сфокусовані більше на отримання диплома про вищу освіту, і тільки одиниці бажають працювати за обраним фахом. Крім того, як нам відомо, на вибір студентів часто впливають батьки та рідні, що підкреслює їх несамостійність і заважатиме подальшому професійному та гармонійному розвитку, адже студенти не зможуть повністю задовольнити свої потреби.

Окрім того серед особистісно-професійних якостей слід вирізнити професійну компетентність, як важливу умову успіху професійної діяльності медичного психолога та показник його можливостей, інтегруючи знання, досвід, особистісні якості, що забезпечують соціальну відповідальність за результати прийнятих рішень.

У дослідженні нами було запропоновано майбутнім медичним психологам та психологам з різним стажем роботи від 5 до 10 років, проранжувати від 1 до 5 ключових компетенцій та вибрати з Галузевого стандарту підготовки майбутніх психологів ті компетенції, які для майбутніх фахівців мають важливе професійне значення.

За результатами дослідження нами було запропоновано п'ять ключових компетенцій:

1. Політичні і соціальні компетенції (здатність брати на себе відповідальність, участь у спільному прийнятті рішень, уміння регулювати конфлікти мирним шляхом, брати участь у функціонуванні та вдосконаленні демократичних інститутів).
2. Компетенції, що стосуються життя у багатокультурному суспільстві. (Освіта має «озброювати» молодь такими міжкультурними компетенціями, як повага один до одного,

здатність жити з людьми інших культур, мов, релігій).

3. Компетенції, що визначають володіння спілкуванням, важливим у процесі праці і суспільного життя (знання декількох мов).
4. Компетенції, що пов'язані з виникненням суспільства інформації. Володіння новітніми технологіями, розуміння їх застосування, сили і слабкості, здатності критичного ставлення до реклами, що розповсюджена засобами масової інформації.
5. Компетенції, що реалізують здібності та бажання навчатися протягом усього життя як основи неперервної підготовки у професійному сенсі, а також в особистому суспільному житті (Ivanova, 2013, p. 122).

Результати анкетування студентів – майбутніх медичних психологів дають підставу узагальнити: на першому місці за їх вибором «політичні і соціальні компетенції» (43%), які, на їх думку, відіграють найважливішу роль у майбутній професійній діяльності (наприклад, соціальна компетентність, пов'язана з особистим і суспільним благополуччям, що потребує розуміння того, як індивід може забезпечити оптимальне психічне і фізичне здоров'я, зокрема ресурс для нього і його сім'ї і його найближчого оточення, та як здоровий спосіб життя може цьому сприяти). На другому місці (35%) у медичних психологів переважає ключова компетенція «освоєння навичок навчання», тобто здатність прагнути і наполегливо продовжувати вчитися, організовувати власне навчання, зокрема ефективно управляти часом та інформацією як індивідуально, так і в групах (для всіх випадків освоєння навичок навчання індивід повинен знати і розуміти переваги стратегії навчання, сильні і слабкі аспекти своїх навичок і кваліфікацій, а також був здатним до пошуку можливостей освіти і навчання, доступного керівництва або допомоги. Формування навичок навчання передбачає набуття таких фундаментальних базових навичок, як мовна та математична грамотність, які необхідні для подальшого навчання. На основі навичок індивід буде здатним здобувати доступ, обробляти і засвоювати нові знання і навички для ефективного управління процесом навчання, кар'єри і роботи, а також бути наполегливим у навчанні, концентруватися тривалий час

і критично рефлектувати на цілі та завдання навчання.

Останній ранг у студентів – медичних психологів отримала комп'ютерна грамотність (30%), яка включає упевнене і критичне користування технологіями інформаційного суспільства для роботи, дозвілля і комунікації.

На підставі результатів аналізу анкети медичних психологів зі стажем роботи 5 років виявлено такі тенденції: у 86% фахівців психологів перше місце займає ключова компетентність – комп'ютерна грамотність; друге місце (71%) – «освоєння навичок навчання» (фахівці вже на практиці переконалися, що у професійній діяльності потрібно керуватися саме цими компетенціями). На відміну від студентів – медичних психологів, фахівці – психологи останнє місце відвели «Політичній і соціальній компетенціям» (якщо звернути увагу на медичних психологів зі стажем роботи 10 років, то можна бачити деяку відмінність: у 75% переважає «політична і соціальна компетентність», у 63% – ключова компетентність «комп'ютерна грамотність» і у 50% – компетенція «спілкування рідною мовою». Це може мати дві причини: 1) можливо медичні психологи не повністю зрозуміли сутність компетенції, 2) не вважають, що саме ця компетенція може впливати на становлення їх як кваліфікаційних спеціалістів та їх гармонійний розвиток у професійній діяльності.

В процесі експериментального дослідження нами запропоновано майбутнім медичним психологам вибрати компетенції, які, на їх думку, необхідні для ефективності майбутньої професійної діяльності. Найбільше студентів з особистих компетенцій обрали соціальну відповідальність (82%), адаптивність, комунікабельність та креативність (78%), а із загально-професійних компетенцій – знання правових основ роботи і законодавства України у сфері психологічного забезпечення – (71%) та здатність вести документацію з використанням сучасних технологій (62%).

На питання чого студентам не вистачає у навчанні: 100% відповіли – практики. Тобто студенти не готові після закінчення університету приступити до роботи, оскільки вони не сформували умінь, знань і навичок, які необхідні їм для практичної професійної діяльності.

4. Висновки

Проаналізувавши викладені вище представлені результати, можемо зробити такий висновок: розвиненість особистісно-професійних якостей майбутніх медичних психологів та їх професійна компетентність важлива для їх професійного становлення.

Крім того, основним для професійного становлення є прийняття майбутніми медичними психологами відповідальності за власний розвиток для подальшої професійної діяльності. Визначено, що розвиток професійних якостей у майбутніх медичних психологів можливо за допомогою правильній організації навчального, але головним при цьому є усвідомлення майбутніми фахівцями особливостей власної майбутньої професії, що забезпечить формуванню професійної компетентності.

Перспективи подальших наукових досліджень полягає у вивченні психолого-педагогічного супроводу майбутніх медичних психологів для формування професійної самосвідомості.

Література:

1. Барчій М.С. До проблеми професійного становлення майбутніх психологів. Вісник Національного університету оборони України. 2015. № 3 (46). С. 14–19.
2. Бацилева О. Пузь І.В. Проблема формування готовності до професійної діяльності у майбутніх психологів. Психологічна освіта в Україні: традиції, сучасність та перспективи, 21–22 квітня 2017 року : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди святкування 50-річчя від початку фахової підготовки психологів у КНУ імені Тараса Шевченка та Дня психолога. 2017. С. 21–23.
3. Євдокимова Н.О., Партенадзе О.В., Біда А.М. Моделювання розвитку професійно важливих якостей майбутнього психолога у сфері тренінгових технологій. Збірник наукових праць. Психологічні науки. 2014. Вип. 2.13 (109). С. 62–67.
4. Іванова І.Ф. Вплив рівня розвитку комунікативних здібностей на формування професійної спрямованості студентів-психологів. 36. наук. праць. Психологічні науки. 2013. Т. 2. Вип.10 (91). С. 121–125. URL: http://en.mdu.edu.ua/spaw2/uploads/files/26_19.pdf
5. Райгородский Д. Я. Практическая психодиагностика. Методики и тесты: учеб. пособие / под ред. Д. Я. Рай-

городского. – Самара: Издательский дом «БАХ-РАХ-М», 2004 г. – 672 с.

References:

1. Barchii M.S. (2015) Do problemy profesiinoho stanovlennia maibutnikh psykholohiv.[To the problem of professional development of future psychologists] Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy. [in Ukrainian].
2. Batsylieva O. Puz I.V. (2017) Problema formuvannia hotovnosti do profesiinoy diialnosti u maibutnikh psykholohiv. [The problem of formation of readiness for professional activity in future psychologists]. Psykholohichna osvita v Ukraini: tradytsii, suchasnist ta perspektyvy, 21–22 kvitnia 2017 roku : Materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii z nahody sviatkuvannia 50-richchia vid pochatku fakhovoi pidhotovky psykholohiv u KNU imeni Tarasa Shevchenka ta Dnia psykholoha. [in Ukrainian].
3. Yevdokymova N.O., Partenadze O.V., Bida A.M. (2014) Modeliuvannia rozvytku profesiino vazhlyvykh yakosti maibutnoho psykholoha u sferi treninhovykh tekhnologhii. [Modeling the development of professionally important qualities of the future psychologist in the field of training technologies]. Zbirnyk naukovykh prats. Psykholohichni nauky. [in Ukrainian].
4. Ivanova I.F. (2013) Vplyv rivnia rozvytku komunikativnykh zdibnostei na formuvannia profesiinoy spriamovanosti studentiv-psykholohiv. [Influence of the level of development of communicative abilities on the formation of professional orientation of students-psychologists]. Zb. nauk. prats. Psykholohichni nauky. [in Ukrainian].
5. Rajgorodskij D. Ya. (2004) Prakticheskaya psihodiagnostika. Metodiki i testy: ucheb. Posobie. [Practical psychodiagnosics. Methods and tests: textbook] Samara: Izdatelskij dom «BAHRAH-M». [in Russian].